

DE BUITENPOORT VAN HET KASTEEL TE BREDa

Naar aanleiding van het interessante artikel van Drs. F. A. Brekelmans „De Buitenpoort van het Kasteel en de Bossche Poort” in het Jaarboek van „De Oranjeboom” 1961, pag. 104 e.v. zou ik gaarne een opmerking willen maken.

Tegenover blz. 108 beeldt Brekelmans n.l. een tekening af van de Buitenpoort (afb. 9), die op 26 juli 1692 is vervaardigd, vermoedelijk door J. de Grave. Daarop ontwaart men in de ronde boogvulling duidelijk een engel, die twee *gevierendeelde* wapenschilden vasthoudt. De stukken zijn echter niet ingevuld zodat de wapens niet met zekerheid zijn te identificeren.

Het mannelijk schild zal echter ongetwijfeld het wapen van Hendrik III hebben bevat, die voerde: gevierendeeld van Nassau en Vianden. Op grond van een mededeling van Van Goor in zijn stadsbeschrijving van 1744 heeft men tot dusver aangenomen dat het vrouwelijk schild het wapen van Claudia van Chalon heeft bevat.

Ik zou echter op twee omstandigheden willen wijzen: 1e voerde Claudia weliswaar een gevierendeeld wapen (Chalon-Oranje), *maar met een hartschild* (Genève), iets wat uit de tekening niet blijkt; 2e voerde Mencia de Mendoça ook een *gevierendeeld wapen*, althans volgens de gegraveerde stamboom, toegevoegd aan de genealogie van het huis Nassau door Jan Jansz. Orlers (Leiden 1615).

Indien in de boogvulling inderdaad een gevierendeeld wapen van Mencia de Mendoça heeft gestaan, dan zou de consequentie zijn, dat de buitenpoort gedaateerd moet worden in de huwelijksperiode van Hendrik III en Mencia (1524—1538), hetgeen, naar ik meen te weten, beter overeenkomt met wat ons van de bouwgeschiedenis van het kasteel Breda bekend is, dan de periode 1515—1521, de jaren van het huwelijk van Hendrik met Claudia van Chalon.

Dat men boven de wapens van het grafelijke echtpaar het blazoën heeft aangebracht van Karel V, die bij de totstandkoming van het huwelijk van Hendrik en Mencia zo'n grote rol heeft gespeeld, is misschien ook niet zonder betekenis. Overigens kwam het wel meer voor, dat boven een kasteelpoort het wapen van de leenheer werd aangebracht ten teken, dat het een zgn. open huis was, waar hij vrij mocht vertoeven.

Navraag op het Koninklijk Huisarchief naar het wapen van Mencia had geen resultaat, men trof geen originele akten met haar zegel aan.

Het 2e en 3e kwartier van haar wapen bevat volgens Orlers 3 lelies; zou dit het wapen van het markiezaat Cenete kunnen zijn? De wapenafbeelding, die Roest van Limburg geeft in zijn boek over Mencia (pag. 22) is blijkens de tekst ontleend aan de gevel van het paleis der Mendoza's te Guadajajara; Roest heeft dus blijkbaar ook geen origineel zegel van Mencia onder ogen gehad. Het wapen, dat hij opgeeft, heeft dus geen enkele bewijskracht.

Het is mij gebleken, dat Orlers dikwijls wel, maar niet *altijd* betrouwbaar is. Absolute bewijskracht heeft zijn afbeelding dus ook niet. Mogelijk, dat een van de door Roest geraadpleegde Spaanse archieven, t.w. die van Simancas, Valencia en Granada, nog eens uitkomst kan brengen.

H. H. Heldring